# RESPONSABILITATEA DE A PROTEJA

***Cristina ROȘIOR***

CZU: 341.1+341.233 cristinarosior17@gmail.com

*Responsibility to Protect is an emerging concept in international public law, developed after international community failed to act in Rwanda and Kosovo. It aims to extend protection to others and to a state's own population and to prevent mass atrocities. Under this norm, states must protect and support the UN in establishing peace and safeguarding human rights. This paper explores justifiable application, limits, and controversies of the norm.*

Dreptul internațional este contestat de o multitudine de actori și rețele noi care nu se încadrează în sistemul tradițional Westfalian [1]. În mod similar, securitatea este din ce în ce mai subminată, de exemplu, de amenințările economice, de sănătate și de mediu care pot afecta viața de zi cu zi a indivizilor și nu cunosc granițele tradiționale ale statului.

Responsabilitatea de a proteja (R2P) este un concept crucial în relațiile internaționale și drepturile omului. Potrivit acestuia, statele au datoria de a-și proteja populația de atrocitățile în masă, iar atunci când un stat eșuează comunitatea internațională are responsabilitatea de a interveni.

R2P se bazează pe trei piloni: responsabilitatea statului, asistența internațională și intervenția internațională ca ultimă soluție. Conceptul pune accent pe prevenire, dialog și asistență umanitară. Bineînțeles, responsabilitatea de a proteja implică politică – toate legile implică un anumit nivel de politică, așa cum realismul juridic a recunoscut de mult [2], totuși, aceasta nu este o armă politică, ci un principiu umanitar. Angajamentul și cooperarea internațională sunt esențiale pentru o implementare eficientă. R2P ne amintește de responsabilitatea noastră comună de a preveni suferința umană și de a proteja drepturile omului, necesitând acțiuni concrete.

În trecut, principiul suveranității statale era considerat sacrosanct. Astăzi suveranitatea nu mai oferă o licență pentru uciderea în masă, în ochii membrilor legitimi ai comunității internaționale [3], după secole în care subiectul a fost tratat cu ignoranță și statele și-au întors privirile în fața crimelor.

Comunitatea internațională a eșuat deseori în prevenirea și stoparea atrocităților în masă, așa cum s-a evidențiat în cazul genocidului din Rwanda din 1994. Statele nu au reușit să acționeze în conformitate cu responsabilitățile lor în ceea ce privește protecția drepturilor omului. Forțele de menținere a păcii ale ONU au fost insuficiente și nepregătite pentru a interveni în timp util. Consiliul de Securitate nu a reacționat în mod eficient și nu a luat măsuri decisive pentru a preveni genocidul. Această tragedie a subliniat nevoia imperioasă a intervenției internaționale pentru a

preveni atrocitățile în masă și a susținut importanța conceptului de responsabilitate de a proteja.

De la Tratatul de la Westfalia din 1648 până în 1998 suveranitatea a prevalat și intervenția internațională a fost rară. Cu toate acestea, intervenția din Kosovo din 1999 a spart acest tipar [4]. Criza din Kosovo a scos la iveală lipsa de cunoștințe despre Europa de Sud-Est în rândul publicului occidental, dar a avut un impact semnificativ asupra securității internaționale post-Război Rece. Eforturile diplomatice de soluționare a conflictului au eșuat, ducând la decizia NATO de a recurge la forța militară. Intervenția NATO în Kosovo a fost dur criticată, aceasta a avut ca rezultat strămutări și victime în rândul populației albaneze și a ridicat întrebări cu privire la dreptul internațional, procedurile și eficacitatea sistemului ONU. Intervenția în cauză este văzută ca o demonstrație timpurie a responsabilității de a proteja, servind drept un precedent, subliniind obligația comunității internaționale de a interveni dacă un stat nu își protejează poporul.

Conflictul ucrainean, marcat de victime civile și tensiuni geopolitice, a escaladat odată cu invazia recentă a Rusiei, provocând consecințe devastatoare, reprezentând o provocare pentru structurile internaționale de securitate. În ciuda eforturilor internaționale, conflictul persistă, evidențiind nevoia de măsuri de protecție și securitate colectivă. Responsabilitatea de a proteja a fost invocată, dar aplicarea și eficacitatea acesteia rămân dezbătute, în timp ce crimele de război comise alimentează o criză umanitară globală. Comunitatea internațională se bazează pe mijloace diplomatice pentru a aborda conflictul. Cu toate acestea, conflictul ucrainean scoate la iveală duble standarde, prin denaturarea responsabilității de a proteja de către Rusia pentru a justifica agresiunea. Retorica deja existentă în jurul genocidului solicită o abordare serioasă din partea ONU și a statelor membre pentru a preveni viitoarele abuzuri ale principiului. Comunitatea internațională ar trebui să facă în continuare, ferm, presiuni asupra Rusiei, sprijinind eforturile de protecție ale Ucrainei.

R2P afirmă că suveranitatea statelor nu este un scut pentru a comite atrocități împotriva propriilor cetățeni. Dimpotrivă, suveranitatea implică o responsabilitate de a proteja și de a promova bunăstarea populației.

R2P trece dincolo de eticheta contestată și contraproductivă a „intervenției umanitare”. Responsabilitatea de a proteja diferă de intervenția umanitară prin faptul că permite utilizarea forței ca ultimă soluție atunci când un stat nu își protejează populația de genocid, crime împotriva umanității, crime de război și epurare etnică. Aceasta nu se extinde la alte urgențe sau dezastre umanitare. Ea subliniază dezvoltarea capacităților statului de a proteja populațiile de aceste atrocități, în timp ce intervenția umanitară nu a abordat astfel de cazuri în mod adecvat [5].

Este ireal să afirmăm că responsabilitatea de a proteja este soluția miraculoasă a tuturor problemelor cu care se confruntă actualmente umanitatea. Aceasta este mai degrabă produsul experiențelor noastre istorice, materializarea învățăturilor sustrase din tragedii. Este o piesă mică care ar putea garanta funcționarea unui sistem colosal, în ansamblu cu alte piese, strategii, instrumente, dar doar atâta timp cât la baza sistemului stă neclintita voință comună de a face bine.

În concluzie, responsabilitatea de a proteja reprezintă un principiu vital în lupta pentru protecția drepturilor omului și în procesul de edificare și revoluționare a dreptului internațional umanitar. Este nevoie de un angajament ferm al comunității internaționale pentru a transforma acest principiu în acțiuni concrete, într-o lume în care suferințele oamenilor să fie reduse la minimum și drepturile lor fundamentale să fie respectate.

**Referințe:**

1. GILDER, A. International law and human security in a kaleidoscopic world. În: *Indian Journal of International Law,* 2021, no.59, p.111–137. [Accesat: 07.01.2023]. Disponibil https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s40901-020-00109-w.pdf?pdf=button%20sticky.
2. DORF, M-C. *Is There A Distinction between Law and Politics? Yes, and the Bush v. Gore Decision Proves It*. FINDLAW, [Accesat: 15.01.2023]. Disponibil: https://supreme.findlaw.com/legal-commentary/is-there-a-distinction-between-law-and-politics-yes-and-the.html
3. WEISS, T.G., THAKUR, R., O’CONNELL, M.E., HEHIR, A., BELLAMY, A J., CHANDLER, D., SHANAHAN, R., GERBER, R., WILLIAMS, A., EVANS, G. *The Responsibility to Protect: challenges & opportunities in light of the Libyan intervention*. e-International Relations the world’s leading website for students of international politics, p.4 Noiembrie 2011. [Accesat: 10.12.2022]. Disponibil: https://www.files.ethz.ch/isn/181082/Responsability to protect.pdf.
4. THAKUR, R. Libya and the Responsibility to Protect: Between Opportunistic Humanitarianism and Value-Free Pragmatism. In: *Security Challenges*, 2011, vol.7, no.4, p.13-25. [Accesat: 08.04.2023]. Disponibil: https://www.jstor.org/stable/pdf/26467113.pdf?refreqid=excelsior%3Abe931f41021a47a4ad03079080df6763&ab_segments=&origin=&initiator=&acceptTC=1.
5. SEYBOLT, T.B. *Humanitarian Military Intervention: The Conditions for Success and Failure,* 2007, Oxford University Press. ISBN 978-0-19-925243-5. [Accesat: 10.01.2023]. Disponibil: https://www.sipri.org/sites/default/files/files/books/SIPRI08Seybolt.pdf.

*Recomandat*

***Olga DORUL,** dr., conf. univ.*